Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 18. junija 2013*

„Omejevalni sporazumi — Člen 101 PDEU — Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 — Člena 5 in 23(2) — Subjektivni pogoji za naložitev globe — Učinek pravnega nasveta ali odločitve nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco — Pristojnost nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, za ugotovitev kršitve konkurenčnega prava Evropske unije brez naložitve globe“

V zadevi C-681/11,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Oberster Gerichtshof (Avstrija) z odločbo z dne 5. decembra 2011, ki je prispela na Sodišče 27. decembra 2011, v postopku

Bundeswettbewerbsbehörde,

Bundeskartellanwalt

proti

Schenker & Co. AG,

ABX Logistics (Austria) GmbH,

Alpentrans Spedition und Transport GmbH,

Logwin Invest Austria GmbH,

DHL Express (Austria) GmbH,

G. Englmayer Spedition GmbH,

Express-Interfracht Internationale Spedition GmbH,

A. Ferstl Speditionsgesellschaft mbH,

Spedition, Lagerei und Beförderung von Gütern mit Kraftfahrzeugen Alois Herbst GmbH & Co KG,

Johann Huber Spedition und Transportgesellschaft mbH,

Kapeller Internationale Spedition GmbH,

Keimelmayr Speditions- u. Transport GmbH,

* Jezik postopka: nemščina.

Koch Spedition GmbH,

Maximilianu Schludermannu, kot likvidacijskemu upravitelju družbe Kubicargo Speditions GmbH,

Kühne + Nagel GmbH,

Lagermax Internationale Spedition Gesellschaft mbH,

Morawa Transport GmbH,

Johann Ogris Internationale Transport- und Speditions GmbH,

Logwin Road + Rail Austria GmbH,

Internationale Spedition Schneckenreither Gesellschaft mbH,

Leopold Schöffl GmbH & Co. KG,

„Spedpack"-Speditions- und Verpackungsgesellschaft mbH,

Johann Strauss GmbH,

Thomas Spedition GmbH,

Traussnig Spedition GmbH,

Treu SpeditionsgesmbH,

Spedition Anton Wagner GmbH,

Gebrüder Weiss GmbH,

Wildenhofer Spedition und Transport GmbH,

Marehard u. Wuger Internat. Speditions- u. Logistik GmbH,

Rail Cargo Austria AG,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, K. Lenaerts, podpredsednik, A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič in M. Berger, predsedniki senatov, E. Juhász (poročevalec), U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, J.-J. Kasel, M. Safjan, D. Šváby, sodniki, in A. Prechal, sodnica,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodna tajnica: C. Strömholm, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 15. januarja 2013,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Bundeswettbewerbsbehörde T. Thanner, K. Frewein in N. Harsdorf Enderndorf, agenti,

— za Bundeskartellanwalt A. Mair, agent,

— za Schenker & Co. AG A. Reidlinger in F. Stenitzer, odvetnika,

— za ABX Logistics (Austria) GmbH Logwin Invest Austria GmbH in Logwin Road + Rail Austria GmbH, A. Ablasser-Neuhuber in G. Fussenegger, odvetnika,

— za Alpentrans Spedition und Transport GmbH Kapeller, Internationale Spedition GmbH, Johann Strauss GmbH in Wildenhofer Spedition und Transport GmbH, N. Gugerbauer, odvetnik,

— za DHL Express (Austria) GmbH F. Urlesberger, odvetnik,

— za G. Englmayer Spedition GmbH Internationale Spedition Schneckenreither Gesellschaft mbH in Leopold Schöffl GmbH & Co. KG, M. Stempkowski in M. Oder, odvetnika,

— za Express-Interfracht Internationale Spedition GmbH D. Thalhammer, odvetnik,

— za Kühne + Nagel GmbH M. Fellner, odvetnik,

— za Lagermax Internationale Spedition Gesellschaft mbH K. Wessely, odvetnica,

— za Johann Ogris Internationale Transport- und Speditions GmbH in Traussnig Spedition GmbH M. Eckel, odvetnik,

— za Gebrüder Weiss GmbH I. Hartung, odvetnica,

— za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z L. D'Ascio, avvocato dello Stato,

— za poljsko vlado M. Szpunar in B. Majczyna, agenta,

— za Evropsko komisijo N. von Lingen, M. Kellerbauer in L. Malferrari, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 28. februarja 2013

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 101 PDEU.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Bundeswettbewerbsbehörde (zvezni organ, pristojen za konkurenco) in Bundeskartellanwalt (zvezni pravobranilec za zadeve v zvezi z omejevalnimi sporazumi) na eni strani in 31 podjetji, vključno z družbo Schenker & Co. AG (v nadaljevanju: Schenker), na drugi strani glede ugotovitve kršitve člena 101 PDEU in določb nacionalnega prava o omejevalnih sporazumih ter naložitve globe na podlagi določb nacionalnega prava.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V uvodni izjavi 1 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [101 PDEU] in [102 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) je navedeno:

„Zato da se vzpostavi sistem, ki zagotavlja, da konkurenca na skupnem trgu ni izkrivljena, je treba člena [101 PDEU] in [102 PDEU] v Skupnosti uporabljati učinkovito in enotno. […]“

4 Člen 5 navedene uredbe, naslovljen „Pristojnosti organov, pristojnih za konkurenco v državah članicah“, določa:

„Organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, so pristojni za uporabo členov [101 PDEU] in [102 PDEU] v posameznih primerih. Za ta namen lahko po uradni dolžnosti ali na podlagi pritožbe izdajo naslednje odločbe, ki:

— zahtevajo odpravo kršitve,

— odredijo začasne ukrepe,

— sprejmejo zaveze,

— naložijo globe, periodične denarne kazni ali druge sankcije, predvidene po nacionalnem pravu.

Kadar na podlagi razpoložljivih informacij pogoji za prepoved niso izpolnjeni, se lahko odločijo, da ni nobenega vzroka za njihovo ukrepanje.“

5 Člen 7 Uredbe št. 1/2003, naslovljen „Ugotavljanje in odprava kršitev“, v odstavku 1 določa:

„Kadar Komisija na podlagi pritožbe ali po uradni dolžnosti ugotovi, da gre za kršitev člena [101 PDEU] ali člena [102 PDEU], lahko z odločbo zahteva od zadevnih podjetij ali podjetniških združenj, da tako kršitev odpravijo. […] Če ima Komisija pravni interes, lahko ugotovi kršitev po tem, ko je bila storjena.“

6 Člen 10 navedene uredbe, naslovljen „Ugotavljanje neuporabe“, v prvem odstavku določa:

„Kadar javni interes Skupnosti glede uporabe členov [101 PDEU] in [102 PDEU] tako zahteva, lahko Komisija po uradni dolžnosti z odločbo ugotovi, da se člen [101 PDEU] ne uporablja za sporazum, sklep podjetniškega združenja ali usklajeno ravnanje, ker bodisi niso izpolnjeni pogoji iz člena [101](1) [PDEU] ali pa so izpolnjeni pogoji iz člena [101](3) [PDEU].“

7 Člen 15(3), prvi pododstavek, Uredbe št. 1/2003 določa:

„Organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, lahko nacionalnim sodiščem svoje države članice po uradni dolžnosti pisno predložijo pripombe o vprašanjih glede uporabe člena [101 PDEU] ali člena [102 PDEU]. Sodiščem svoje države članice lahko dajo svoja mnenja tudi ustno z dovoljenjem zadevnega sodišča. Kadar skladna uporaba člena [101 PDEU] ali člena [102 PDEU] tako zahteva, lahko Komisija na lastno pobudo pisno predloži svoje opombe sodiščem držav članic. Svoje pripombe z dovoljenjem zadevnega sodišča lahko da tudi ustno.“

8 Člen 23(2) navedene uredbe določa, da lahko Komisija podjetjem in podjetniškim združenjem z odločbo naloži globe, kadar naklepno ali iz malomarnosti kršijo določbe členov 101 PDEU ali 102 PDEU.

9 Na podlagi člena 23(5) navedene uredbe „[o]dločbe, izdane v skladu z odstavkoma 1 in 2, nimajo kazenskopravne narave“.

Avstrijsko pravo

10 Člen 16 zakona o omejevalnih sporazumih iz leta 1988 (Kartellgesetz 1988, BGBl. 600/1988), ki je veljal od 1. januarja 1989 do 31. decembra 2005, je določal:

„Karteli majhnega pomena so karteli, ki imajo v trenutku ustanovitve pri oskrbi

1. manj kot 5-odstotni delež na celotnem domačem trgu in

2. manj kot 25-odstotni delež na morebitnem domačem lokalnem podtrgu.“

11 Člen 18(1), točka 1, zakona o omejevalnih sporazumih iz leta 1988 je določal:

„Izvajanje omejevalnih sporazumov, tudi delnih, je prepovedano pod naslednjimi pogoji:

1. pred pravnomočno odobritvijo (člena 23 in 26); to pravilo ne velja za usklajena ravnanja, nenamerne kartele in kartele majhnega pomena, razen če se s pristopom podjetja presežeta pragova iz člena 16“.

12 Člen 1(1) zakona o omejevalnih sporazumih iz leta 2005 (Kartellgesetz 2005, BGBl. I, 61/2005), ki velja od 1. januarja 2006, določa:

„Prepovedani so vsi sporazumi med podjetji, sklepi podjetniških združenj in usklajena ravnanja, katerih cilj ali posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence (omejevalni sporazumi).“

13 Člen 2(2), točka 1, zakona o omejevalnih sporazumih iz leta 2005 določa:

„Prepoved iz odstavka 1 nikakor ne velja za naslednje omejevalne sporazume:

1. kartele, v katere so vključena podjetja, ki imajo skupaj največ 5-odstotni delež na celotnem domačem trgu in največ 25-odstotni delež na morebitnem domačem lokalnem podtrgu (karteli majhnega pomena)“.

14 Člen 29, točka 1(a) in (d), zakona o omejevalnih sporazumih iz leta 2005 določa:

„Kartellgericht [sodišče, pristojno za zadeve omejevalnih sporazumov] mora naložiti globe,

1. ki ne presegajo 10 % skupnega prometa v predhodnem poslovnem letu, podjetju ali podjetniškemu združenju, kadar naklepno ali iz malomarnosti

(a) krši prepoved omejevalnih sporazumov (člen 1), prepoved zlorab (člen 5), […]

[…]

ali

(d) krši določbe člena [101 PDEU] ali [102 PDEU]“.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

15 Iz predložitvenega sklepa izhaja, da so bile tožene stranke v postopku v glavni stvari člani Spediteur-Sammelladungs-Konferenz (konferenca špediterjev zbirnih pošiljk, v nadaljevanju: SSK). SSK je bilo interesno združenje dela rednih članov Zentralverband der Spediteure (centralno združenje špediterjev, v nadaljevanju: Zentralverband). Združenje Zentralverband, ki je organizirano kot društvo, zastopa interese špediterjev in ponudnikov logističnih storitev s špeditersko koncesijo.

16 SSK je bila 30. maja 1994 ustanovljena kot družba civilnega prava pod odložilnim pogojem odobritve s strani Kartellgericht. Na podlagi točk 1 in 7.1 okvirnega sporazuma SSK je bil njen namen „pošiljateljem in končnim potrošnikom omogočiti ugodnejše cene za avtomobilske in železniške zbirne pošiljke (v primerjavi z železniškimi tarifami za kosovno blago) in, z zagotavljanjem enakih pogojev konkurence, spodbujati lojalno konkurenco med njenimi člani, pri čemer se ta namen […] uresničuje tako, da se zlasti spoštuje avstrijsko pravo o omejevalnih sporazumih in pravo o omejevalnih sporazumih [Evropske unije in Evropskega gospodarskega prostora (EGP)]“.

17 Pri Kartellgericht je bila 28. junija 1994 vložena zahteva za odobritev SSK kot dogovorjenega kartela („Vereinbarungskartell“). V zahtevi so bile pojasnjene bistvene določbe navedenega okvirnega sporazuma, analizirano pa je bilo tudi stanje z vidika prava Unije in EGP. V zahtevi je bilo obrazloženo, da SSK zajema samo prevoze zbirnih pošiljk znotraj Avstrije in da na prevoze med Avstrijo in drugimi državami članicami EGP ne vpliva. Poleg tega je bilo navedeno, da zaradi zelo majhnega tržnega deleža, namreč manj kot 2 % avstrijskega trga prevoza blaga, ni podano občutno omejevanje konkurence, ne prihaja do zapiranja trga ter da je trg poleg tega odprt za tuje ponudnike. Paritätischer Ausschuss für Kartellangelegenheiten (paritetni odbor za omejevalne sporazume) je podal stališče, da SSK z gospodarskega vidika ni upravičena, zato je bila navedena zahteva za odobritev umaknjena.

18 Zentralverband je z dopisom z dne 6. februarja 1995 Kartellgericht predlagalo, naj ugotovi, da predstavlja sporazum SSK kartel majhnega pomena (Bagatellkartell) v smislu člena 16 zakona o omejevalnih sporazumih iz leta 1988, zaradi česar se lahko izvede brez odobritve. V dopisu so bili v celoti opisani ustanovitev SSK, sklenitev njenega okvirnega sporazuma, model prihodnjega skupnega oblikovanja tarif in sistem, ki se uporablja za izjemne kupce. Kartellgericht je s sklepom z dne 2. februarja 1996 ugotovilo, da je SSK kartel majhnega pomena v smislu člena 16 navedenega zakona. Sklep ni bil izpodbijan in je postal pravnomočen.

19 Tudi odvetniška pisarna, ki jo je za svetovanje angažiral Kartellbevollmächtigte (zastopnik kartela) SSK, je menila, da je SSK kartel majhnega pomena. V dopisu z dne 11. marca 1996 je zapisala točke, ki jih je treba upoštevati pri izvajanju SKK kot kartela majhnega pomena. Vendar ta dopis ne obravnava vprašanja njegove združljivosti s pravom Unije o omejevalnih sporazumih.

20 Zentralverband je z vidika uveljavitve zakona o omejevalnih sporazumih iz leta 2005, ki je začel veljati 1. januarja 2006, navedeno odvetniško pisarno prosilo, da prouči, kakšen učinek bo imel ta novi zakon na SSK. Odvetniška pisarna je v odgovoru z dne 15. julija 2005 opozorila, da bi bilo treba preveriti, ali tržni delež SSK presega prag 5 % domačega trga in, če ga, ali so sporazumi, sklenjeni v okviru SSK, izvzeti iz prepovedi omejevalnih sporazumov. Ta odgovor ne obravnava vprašanja združljivosti SKK s pravom Unije o omejevalnih sporazumih.

21 Zentralverband je na podlagi poizvedbe, ki jo je opravilo prek elektronske pošte, ponovno ugotovilo tržne deleže članov SSK pri notranjem avstrijskem prevozu zbirnih pošiljk na področju prevoza kosovnega blaga za leta 2004, 2005 in 2006. Pri izračunu tržnih deležev je upoštevalo načela, ki se nanašajo na razmejitev trga in na izračunavanje tržnih deležev, ki so bila uporabljena v okviru

ugotovitvenega zahtevka Zentralverband in sklepa, ki ga je na tej podlagi na navedeni zahtevek izdalo Kartellgericht. Iz te ponovne ugotovitve tržnih deležev je razvidno, da je tržni delež SSK v letu 2005 znašal 3,82 %, v letu 2006 pa 3,23 %. Vsaj najpomembnejši člani SSK so bili seznanjeni s tem, da je tržni delež SKK v navedenih letih še vedno pod pragom 5 %. Po navedbah predložitvenega sodišča je izključeno, da bi bil v letih do vključno 2004 prag 5 % presežen zaradi novih pristopov.

22 Evropska komisija je 11. oktobra 2007 sporočila, da so prejšnji dan njeni uslužbenci izvedli nenapovedane preiskave v poslovnih prostorih različnih ponudnikov mednarodnih špediterskih storitev in da ima razlog za domnevo, da so zadevna podjetja kršila določbe Pogodbe ES, ki prepovedujejo poslovna ravnanja, ki omejujejo konkurenco.

23 29. novembra 2007 so bili opravljeni pogovori upravnega odbora SSK s predsedstvom Zentralverband in ob navzočnosti zastopnika odvetniške pisarne, ki je za SSK opravljala svetovalne storitve, glede uporabe avstrijskega in evropskega konkurenčnega prava za sodelovanje v okviru SSK in Zentralverband. Takrat so bili prvič izraženi pomisleki glede zakonitosti SSK kot kartela majhnega pomena. Omenjeno je bilo tveganje uporabe prava Unije o omejevalnih sporazumih, ker ni mogoče zlahka ugotoviti, ali lahko sporazumi ali dogovori vplivajo na meddržavno trgovino. Upravni odbor SSK je nato soglasno sprejel sklep o takojšnji razpustitvi SSK.

24 Bundeswettbewerbsbehörde je 18. februarja 2010 Oberlandesgericht Wien kot sodišču, pristojnemu za zadeve omejevalnih sporazumov, predlagal, naj ugotovi, da je družba Schenker kršila zlasti člen 101 PDEU, pri čemer naj njej ne naloži globe, drugim toženim strankam pa naj naloži globo zaradi kršitve člena 101 PDEU. Bundeswettbewerbsbehörde je trdil, da so tožene stranke od leta 1994 do 29. novembra 2007, s tem da so se na območju Avstrije dogovorile o tarifah za domači prevoz zbirnih pošiljk, sodelovale pri enotni, kompleksni in mnogovrstni kršitvi nacionalnega prava o omejevalnih sporazumih in prava Unije o omejevalnih sporazumih.

25 Tožene stranke so predlagale, naj se predlog Bundeswettbewerbsbehörde zavrne, in, z izjemo družbe Schenker, zlasti prerekale svojo krivdo, pri čemer so se sklicevale na ugotovitev Kartellgericht, da je SSK kartel majhnega pomena, na dejstvo, da je bila SSK javno znana, in na to, da so pridobile strokovni nasvet zanesljive odvetniške pisarne z izkušnjami na področju konkurenčnega prava. Trdile so, da se pravo Unije ne more uporabiti, ker omejitev konkurence ni vplivala na trgovino med državami članicami.

26 Oberlandesgericht Wien je s sklepom z dne 22. februarja 2011 zavrnilo navedeni predlog Bundeswettbewerbsbehörde.

27 Oberlandesgericht Wien je zavrnitev navedenega predloga utemeljilo zlasti s tem, da zadevnim podjetjem pri usklajevanju cen ni mogoče očitati krivdnega ravnanja, saj so se lahko sklicevala na sklep z dne 2. februarja 1996, s katerim je Kartellgericht ugotovilo, da njihov sporazum predstavlja kartel majhnega pomena. Po navedbah Oberlandesgericht Wien navedeni sklep pomeni, da SSK ni vplivala na trgovino med državami članicami in da zato ni bilo kršitve člena 101 PDEU. Nadalje Oberlandesgericht Wien meni, da zadevnim podjetjem ni mogoče očitati krivdnega ravnanja tudi zato, ker so podjetja, ki so sodelovala v kartelu, o zakonitosti svojega ravnanja predhodno pridobila pravni nasvet odvetniške pisarne, specializirane za pravo o omejevalnih sporazumih.

28 Za družbo Schenker, ki je vložila prošnjo za prizanesljivost in je sodelovala z organi v postopku preiskave v zvezi s pravom o omejevalnih sporazumih, je Bundeswettbewerbsbehörde predlagal, naj se ugotovi kršitev člena 101 PDEU in avstrijskega prava o omejevalnih sporazumih, ne da se ji naloži globa. Ta predlog je Oberlandesgericht Wien zavrnilo z obrazložitvijo, da je na podlagi členov 5, 7 in 10 Uredbe št. 1/2003 za ugotavljanje kršitev brez naložitve globe pristojna izključno Komisija.

29 Bundeswettbewerbsbehörde in Bundeskartellanwalt sta vložila pritožbo zoper sklep Oberlandesgericht Wien. Evropska komisija je v skladu s členom 15 Uredbe št. 1/2003 v postopku, ki je potekal pred Oberster Gerichtshof, z vlogo z dne 12. septembra 2011 pisno predložila svoje opombe.

30 V teh okoliščinah je Oberster Gerichtshof prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali se lahko podjetju, ki krši člen 101 PDEU, naloži globa, če je bilo pri tej kršitvi v zmoti o zakonitosti svojega ravnanja in mu te zmote ni mogoče očitati?

Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen:

(a) Ali je mogoče podjetju očitati zmoto o zakonitosti njegovega ravnanja, če je ravnalo po nasvetu pravnega svetovalca z izkušnjami s področja konkurenčnega prava in če nepravilnost nasveta ni bila niti očitna niti je podjetje ni moglo odkriti z ustreznim preizkusom?

(b) Ali je mogoče podjetju očitati zmoto o zakonitosti njegovega ravnanja, če je zaupalo v pravilnost odločitve nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, ki je ravnanje, ki je predmet presoje, preizkusilo le na podlagi nacionalnega konkurenčnega prava in ga štelo za dopustno?

2. Ali so nacionalni organi za konkurenco pristojni ugotoviti, da je bilo podjetje udeleženo v kartelu, ki je v nasprotju s konkurenčnim pravom Unije, če se mu ne more naložiti globa, ker je zaprosilo za uporabo obvestila o prizanesljivosti?“

Vprašanji za predhodno odločanje

31 Predložitveno sodišče s tema vprašanjema prosi za pojasnila glede subjektivnih pogojev v zvezi z naložitvijo globe kršitelju pravil Unije o konkurenci, zlasti glede učinkov, ki jih na te pogoje lahko ima pravni nasvet ali odločitev nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco. Poleg tega želi predložitveno sodišče izvedeti, ali lahko nacionalni organ, pristojen za konkurenco, ugotovi kršitev pravil Unije o konkurenci, ne da bi kršitelju naložil globo, če zadevno podjetje sodeluje v programu prizanesljivosti.

32 Ti vprašanji se postavljata v okviru nacionalnega postopka na področju konkurence in se nanašata na uporabo člena 101 PDEU s strani nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, in nacionalnih sodišč v obdobju od leta 1994 do 29. novembra 2007, to je delno po 1. maju 2004, ko se je začela uporabljati Uredba št. 1/2003. Poleg tega predložitveno sodišče v obrazložitvi vprašanj poleg upoštevne določbe Pogodbe kot podlago za svoji vprašanji navaja tudi navedeno uredbo.

Prvo vprašanje

33 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 101 PDEU razlagati tako, da se lahko podjetje, ki je to določbo kršilo, izogne naložitvi globe, če je do kršitve prišlo, ker je bilo v zmoti glede zakonitosti svojega ravnanja zaradi pravnega nasveta odvetnika ali odločitve nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco.

34 Na podlagi člena 23(2) Uredbe št. 1/2003 lahko Komisija podjetjem in podjetniškim združenjem z odločbo naloži globe, kadar „naklepno ali iz malomarnosti“ kršijo določbe člena 101 PDEU ali 102 PDEU.

35 Člen 5 Uredbe št. 1/2003 opredeljuje pristojnost organov, pristojnih za konkurenco v državah članicah, za uporabo členov 101 PDEU in 102 PDEU ter določa, da lahko navedeni organi med drugim naložijo globe, periodične denarne kazni ali druge sankcije, predvidene po nacionalnem pravu. Iz besedila navedenega člena ne izhaja, da morajo biti za sprejetje izvedbenih ukrepov, predvidenih s to uredbo, izpolnjeni kakršni koli subjektivni pogoji.

36 Vendar, če države članice v splošnem interesu enotne uporabe členov 101 PDEU in 102 PDEU v Uniji na področju uporabe člena 5 Uredbe št. 1/2003 uvedejo subjektivne pogoje, morajo biti ti, zato da ne bi bila ogrožena učinkovitost prava Unije, najmanj enako strogi kot tisti iz člena 23 Uredbe št. 1/2003.

37 Glede vprašanja, ali je bila kršitev storjena naklepno ali iz malomarnosti in ali jo je zato mogoče kaznovati z globo v skladu s členom 23(2), prvi pododstavek, Uredbe št. 1/2003, je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da je ta pogoj izpolnjen, če zadevno podjetje ne more prezreti, da je njegovo ravnanje protikonkurenčno, ne glede na to, ali se zaveda, da je kršilo pravila o konkurenci iz Pogodbe (glej sodbe z dne 8. novembra 1983 v združenih zadevah IAZ International Belgium in drugi proti Komisiji, od 96/82 do 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 in 110/82, Recueil, str. 3369, točka 45; z dne 9. novembra 1983 v zadevi Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin proti Komisiji, 322/81, Recueil, str. 3461, točka 107, in z dne 14. oktobra 2010 v zadevi Deutsche Telekom proti Komisiji, C-280/08 P, ZOdl., str. I-9555, točka 124).

38 Zato to, da naj bi zadevno podjetje napačno pravno opredelilo svoje ravnanje, na katerem temelji ugotovitev kršitve, tega podjetja ne more oprostiti naložitve globe, če ne more prezreti protikonkurenčnosti navedenega ravnanja.

39 Iz predložitvene odločbe izhaja, da so se člani SSK dogovorili o tarifah za domači prevoz zbirnih pošiljk na celotnem ozemlju Avstrije. Podjetja, ki se neposredno dogovarjajo o prodajnih cenah, pa seveda ne morejo prezreti protikonkurenčnosti svojega ravnanja. To pomeni, da je v primeru, kot je tisti v postopku v glavni stvari, pogoj iz člena 23(2), prvi pododstavek, Uredbe št. 1/2003 izpolnjen.

40 Nazadnje je treba opozoriti, da se lahko nacionalni organi, pristojni za konkurenco, izjemoma odločijo, da globe ne naložijo, čeprav je podjetje naklepno ali iz malomarnosti kršilo člen 101 PDEU. To se lahko zgodi zlasti, kadar naložitvi kazni nasprotuje katero od splošnih načel prava Unije, kot je načelo varstva legitimnega pričakovanja.

41 Nihče pa se ne more sklicevati na kršitev načela varstva legitimnega pričakovanja, kadar nima jasnih zagotovil pristojnega organa (glej sodbi z dne 17. marca 2011 v zadevi AJD Tuna, C-221/09, ZOdl., str. I-1655, točka 72, in z dne 14. marca 2013 v zadevi Agrargenossenschaft Neuzelle, C-545/11, točka 25). Iz tega je mogoče sklepati, da legitimno pričakovanje podjetja, da s svojim ravnanjem ni kršilo člena 101 PDEU ali da mu zaradi njega ne bo naložena globa, nikakor ne more temeljiti na pravnem nasvetu odvetnika.

42 Kar zadeva nacionalne organe, pristojne za konkurenco, ti, ker niso pristojni za izdajo negativne odločbe, to je odločbe o ugotovitvi neobstoja kršitve člena 101 PDEU, (sodba z dne 3. maja 2011 v zadevi Tele2 Polska, C-375/09, ZOdl., str. I-3055, točke od 19 do 30), pri podjetjih ne morejo vzbuditi legitimnega pričakovanja, da njihovo ravnanje ne krši navedene določbe. Poleg tega iz besedila prvega vprašanja izhaja, da je nacionalni organ, pristojen za konkurenco, preizkusil ravnanje zadevnega podjetja v glavni stvari le z vidika nacionalnega prava o konkurenci.

43 Zato je na prvo vprašanje treba odgovoriti, da je treba člen 101 PDEU razlagati tako, da se podjetje, ki je to določbo kršilo, ne more izogniti naložitvi globe, če je do kršitve prišlo, ker je bilo v zmoti glede zakonitosti svojega ravnanja zaradi pravnega nasveta odvetnika ali odločitve nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco.

Drugo vprašanje

44 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali lahko nacionalni organi, pristojni za konkurenco, in nacionalna sodišča, ki so odgovorni za uporabo člena 101 PDEU, ugotovijo kršitev navedenega člena brez naložitve globe, če je zadevno podjetje sodelovalo v nacionalnem programu prizanesljivosti.

45 Člen 5 Uredbe št. 1/2003 res ne določa izrecno pristojnosti nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, za ugotavljanje kršitev člena 101 PDEU brez naložitve globe, vendar je tudi ne izključuje.

46 Vendar je zaradi zagotavljanja učinkovite uporabe člena 101 PDEU, ki je v splošnem interesu (glej sodbo z dne 7. decembra 2010 v zadevi VEBIC, C-439/08, ZOdl., str. I-12471, točka 56), pomembno, da nacionalni organi, pristojni za konkurenco, zgolj izjemoma ne naložijo globe, kadar podjetje naklepno ali iz malomarnosti krši navedeno določbo.

47 Poleg tega je treba opozoriti, da se lahko taka nenaložitev globe uporabi na podlagi nacionalnega programa prizanesljivosti le, če se izvaja tako, da ne ogroža učinkovite in enotne uporabe člena 101 PDEU.

48 Glede pristojnosti Komisije za znižanje glob na podlagi njenega lastnega programa prizanesljivosti je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da je znižanje globe v primeru sodelovanja podjetja, ki je bilo udeleženo pri kršitvah prava Unije o konkurenci, mogoče utemeljiti samo takrat, kadar tako sodelovanje olajša naloge Komisije, in sicer ugotovitev kršitve in po potrebi njena odprava, pri čemer mora tudi ravnanje podjetja izkazovati resnično pripravljenost za sodelovanje (glej v tem smislu sodbo z dne 28. junija 2005 v združenih zadevah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točke 393, 395 in 396).

49 V zvezi z imuniteto ali nenaložitvijo globe se lahko taka obravnava, ki je tudi predmet postopka v glavni stvari, zato da ne bi ogrožala učinkovite in enotne uporabe člena 101 PDEU, uporabi samo v resnično izjemnih okoliščinah, na primer kadar je bilo sodelovanje podjetja odločilno za učinkovito ugotovitev in ustavitev delovanja kartela.

50 Zato je na drugo vprašanje treba odgovoriti, da je treba člen 101 PDEU ter člena 5 in 23(2) Uredbe št. 1/2003 razlagati tako, da se lahko nacionalni organi, pristojni za konkurenco, ob ugotovljeni kršitvi člena 101 PDEU izjemoma omejijo na ugotovitev te kršitve brez naložitve globe, če je zadevno podjetje sodelovalo v nacionalnem programu prizanesljivosti.

Stroški

51 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

1. **Člen 101 PDEU je treba razlagati tako, da se podjetje, ki je to določbo kršilo, ne more izogniti naložitvi globe, če je do navedene kršitve prišlo, ker je bilo v zmoti glede zakonitosti svojega ravnanja zaradi pravnega nasveta odvetnika ali odločitve nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco.**

2. Člen 101 PDEU ter člena 5 in 23(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [101 PDEU] in [102 PDEU] je treba razlagati tako, da se lahko nacionalni organi, pristojni za konkurenco, ob ugotovljeni kršitvi člena 101 PDEU izjemoma omejijo na ugotovitev te kršitve brez naložitve globe, če je zadevno podjetje sodelovalo v nacionalnem programu prizanesljivosti.

Podpisi